

ДОКУМЕНТИ

**Василь БОТУШАНСЬКИЙ
(Чернівці)**

**РЕВОЛЮЦІЙНІ ПОДІЇ НА БУКОВИНІ
В ЛИСТОПАДІ 1918 РОКУ**
**До 95-річчя Народного віча українців
Буковини 3 листопада 1918 р.**

Національно-демократична революція 1917 р. на Наддніпрянській Україні, проголошення Української Народної Республіки, а незабаром і її незалежності справили величезний вплив на українців західноукраїнських земель – Галичини, Буковини, Закарпаття.

Як і на Східній Україні, вони через рік вступили у вирішальну боротьбу за свою державність: спочатку за автономію, а в час розпаду Австро-Угорської імперії – за самостійну державу. Українці Буковини у цих подіях взяли активну участь. Після взяття українськими збройними загонами влади у Львові 1 листопада 1918 р. у Чернівцях 3 листопада відбулося багатолюдне віче представників від усіх українських сільських і міських громад, яке ухвалило рішення про встановлення української державної влади у північній українській частині Буковини і входження до складу Західноукраїнської держави, проголошеної у Львові, засудило зазіхання румунських шовіністичних кіл краю, які заявили, що вся Буковина, у т.ч. й північна її частина, нібито виключно «румунська земля» і висловило бажання приєднатися до Великої України. «Віче бажає прилучення австрійської часті української землі до України».

Був у рішенні віча і такий пункт: «Віче взиває буковинську делегацію «Укр[айнської] Національної ради» перебрати негайно правління української часті краю».

Хоч і з деяким запізненням, революційний орган українців Український крайовий комітет на третій день після віча, 6 листопада здійснив переbrання влади українцями від останньої австрійської адміністрації, очолюваної графом Йозефом Ецдорфом.

Нижче наводиться одне з тогочасних газетних повідомлень про хід перебрання влади українцями у м. Чернівцях.

1918 р. листопада 7.

Із повідомлення газети «Czernowitzer Allgemeine Zeitung» («Чернівецька загальна газета») про події у Чернівцях під час перебрання українцями влади від австрійської адміністрації

Протокол,

складений у Чернівцях 6 листопада 1918 р.

О 11:35 з'явилися у мене пани депутати парламенту Семака, Спинул, член виконавчого комітета

ту краївого сейму Попович і старший лейтенант Попович від імені Української національної ради.

Депутат парламенту Семака повідомив мені, що приміщення Крайового управління оточене військовими і поставив вимогу передати владу на українській території Буковини і у місті Чернівцях Українській національній раді.

Я відповів, що мушу уступити силі і скласти з себе повноваження і заявив, що і румуни цього добиваються, і треба передати владу також і їм.

О 4 год. пополудні з'явилися також представники Румунської національної ради й д-р Ончул, які заявили, що їх делегація у складі трьох членів Румунської національної ради має відповідні повноваження взяти на себе владу.

Тоді я передав урядову владу в краї Буковині названим представникам румунської і української націй

Як передавач влади:

Д-р Йозеф граф Ецдорер ц.к. крайовий президент

Як такі, що перебрали владу:

від українців Омелян Попович, Семака, Спинул, від румунів

Аурел Ончул

Передача влади

Коли Спинул і Семака ввійшли у приміщення Крайового управління, український озброєний загін у півроти марширував перед будинком.

Президент сказав, що може передати владу тільки спільно українцям і румунам.

Депутати заявили, що коли в краї залишиться такий стан і надалі, то стримати анархію ні в місті, ні на селі не вдастся.

Коли президент сказав, що у нього нема ніяких інструкцій з Відня, ввійшов український офіцер і сказав: «Перед будинком стоять загін українських легіонерів».

«Ах так! Тоді я уступаю тільки силі», – сказав крайовий президент і відправився у свої апартаменти.

Владу перебрали Ом. Попович і А. Ончул.

Про румунів не знаємо, що вони казали.

Що найбільше знаємо, то йшлося про те, що якщо небезпека заворушень, яка охопила південь Буковини, пошириться і на «нашу землю», то необхідно чітко встановити кордон [між українською і румунською частинами краю].

Захоплення влади в інших установах.

До начальника жандармерії Галичини і Буковини пана генерал-майора Фішера з'явився член Української національної ради заступник голови краївого сейму пан Драчинський у супроводі старшого лейтенанта Михайлюка і пред'явив свої

повноваження Української національної ради. Віце-голова краївого сейму Драчинський заявив, що Українська національна рада взяла владу на Буковині у свої руки і просить пана генерал-майора Фішера прийняти це до відома.

Генерал-майор Фішер заявив, що взяв це до уваги, але свого ставлення до неї не висловив. Генерал-майор твердо запевнив при цьому, що і далі у цей важкий час буде виконувати свою службу в інтересах захисту буковинського населення без різниці його національності, віросповідання, закликав присутніх офіцерів і далі служити своїми кращими знаннями, всіма своїми фізичними і духовними силами для утримання правопорядку і спокою в краї у цих важких умовах з тим, щоб надійний краївий жандармський корпус і далі був оплотом безпеки громадян краю... Врешті пан генерал-майор Фішер у зворушливих словах висловив свою відданість, побажав Буковині благополуччя.

Через те, що коло діяльності жандармського корпусу поширювалося [з часу війни] і на Галичину, розпочато переговори з [Українською] національною радою у Львові.

Начальником краївової жандармерії призначено Яшкевича.

Перебрання влади в інших владних структурах відбулося дуже швидко і спокійно.

До директора чернівецької поліції Тарангула з'явився від імені Української національної ради Клавдій Білинський і призначив керівником поліції старшого офіцера поліції Яворського.

У всіх інших установах начальники залишені ті ж самі, але до них призначено комісарів Української національної ради.

Перебранням управління дирекції пошти керував проф. Мирон Кордуба і радник Крайового суду Лісінецький. Комісаром від Ради сюди призначено колишнього поштового радника Криштофовича.

Перебранням управління промисловістю керував депутат краївого сейму Пігуляк. Комісаром призначено сюди Гончарука.

Перебранням управління фінансової дирекції керував Роман Цегельський. Комісаром сюди призначено Залозецького.

Перебранням міського управління [в Чернівцях] керував директор гімназії Артимович. До голови магістрату комісаром призначено пана Безпалка.

У Крайовий банк комісаром призначено д-ра Оробка. Комісарів дирекції Буковинського релігійного фонду і Крайового суду ще не призначено. У Крайовому суді змінено гасло: замість «Іменем цісаря» – «Іменем закону».

Виконавчий комітет краївого сейму звільнив усіх службовців на пенсію.

О 12 год. [6 листопада] у приміщенні Крайового управління усім службовцям оголошено: хто не згідний служити [Українській] національній раді, буде негайно звільнений. Хто згідний працювати, хай залишається на своїх [робочих] місцях.

Czernowitzer Allegemeine Zeitung. – 1918. – 7. November. Переклад з німецької (не дослівний, дещо скорочено).